

הקרב על האוטיזם: הרצאה ודין עם אריק לוראן

במסגרת פעילות שהתקיימה בגיאפ (בזום) - 8/7/2023

חמוטל שפירא: שלום לאריק לוראן ולכולם. אנו נתחיל עם חליל שיפתח את המפגש שלנו היום.

ח'ליל סבית: אחר צהריים טובים לכל מי שנמצא פה ובחול"ל. יש לי את הכבוד מטעם הוועד לפתוח את הפגישה שמסיימת את העבודה של הג'יאפ בשנה הנוכחית ולהציג את אריק לוראן היקר שמכבד אותנו בנוכחותו ומשתתף בערב הזה שמוקדש ליציאתו של ספרו הקרב על האוטיזם בשפה העברית.

זהו האירוע השני שמתרחש סביב הספר הזה. הראשון היה בתחילת השנה והתרחש מייד לאחר הוצאתו לאור של הספר ובו השתתפו כל מי שלקח חלק בתרגומו. הספר הזה הוא תוצר של שיתוף פעולה בין הוצאת רסלינג להוצאת דורא. שותפים לתרגום ולעריכה: יטבת אלברבאום, הדר פורת, שרון זיולי, ענת פריד, דפנה עמית סלבסט, יורם סלבסט, מבל גרייבר.

עבודתו של אריק לוראן ממשיכה להיות מצפן ועוגן שמכוון את עבודתם של פסיכואנליטיקאים כאן ובעולם. כך שזה מעבר לצורך להציג אותו בפניכם ולכן רק אציין שבארצנו, כל מי שיש לו זיקה לשדה של הפסיכואנליזה הרוויח מהמסירה שהוא נתן לאורך השנים. בעברית פורסמו ספריו: *Lost In Cognition*, אוסף מאמרים תחת הכותרת פסיכואנליזה ובריאות הנפש והספר התחושה הדלירנטית של החיים ואנו במהלך תרגום ספרו ההופכי של הביופוליטיקה. אני רוצה להודות שוב ללוראן על כך שהסכים לקבל את ההזמנה לערב זה בג'יאפ ולהודות לקולגה שלנו מאבל גרייבר שיזמה ועבדה בשיתוף עם חמוטל שפירא בארגון מפגש זה. אני מעביר את רשות הדיבור לחמוטל שתנחה את הערב הזה.

חמוטל: שלום, ותענוג גדול שאתה איתנו.

אריק לוראן: תודה.

חמוטל: אחרי הפתיחה של ח'ליל אני אומר מספר מילים על המבנה של השיחה. אנו נתחיל בהרצאה שלך ולאחר מכן יהיה לנו זמן לדין. לאחר ההרצאה יש לנו חלק נוסף שהוא חלק קליני שבו יהיו לנו שתי הצגות מקרה ושיח סביבם.

לוראן: תודה חמוטל על הצגה זו ותודה גם לך ח'ליל. אני רוצה להדגיש או לפתח שתי נקודות במפגש הזה. הראשונה תתייחס לאבולוציית המאפיינים של הקליניקה של האוטיזם באופן כללי, והנקודה השנייה תנסה לגעת בדיון על אוטיזם המתרחש בתוך הגישה שלנו. הדיון שנפתח על ידי פרסום ספרו של ז'אן קלוד מאלוול (Jean Claude Maleval) "ההבדל האוטיסטי"¹ עם הקדמה של ז'אק אלן מילר. בהקדמה הוא הציג את ההתדיינות שלו בין הגישה של מאלוול להצעות שלו. ואני אנסה לפתח את התנגדות הזו וגם אציג את התרומה שלי לכך.

אם כך הנקודה הראשונה קשורה למאפיינים העכשוויים של הקליניקה האוטיסטית. מאפיינים שמטרתם למחוק את הגילוי של הקטבים של הספקטרום האוטיסטי לטובת הספקטרום ככזה. הניגוד בין ההקשר של הגילוי וההקשר של ההצדקה הוא תו חוזר של הגישה הלוגית-אמפירית. עבור הפילוסוף-מדען הנס רייכנבאך² (Hans Reichenbach) לדוגמא, ההקשר של הגילוי (Context of Discovery) אינו עניין עבור הפילוסופיה של המדע, אלא רק ההקשר של ההצדקה (Context of Justification) הוא עניינה.

¹ Maleval, J)C. (2022). La différence Autistique. PU Vincennes

² הנס רייכנבאך (Hans Reichenbach) – פילוסוף של המדע מוביל, ממקימי "מעגל ברלין" ב-1928. תמך בגישה הלוגית-אמפיריציסטית (תנועה שהתזה המרכזית שלה נשענת על עקרון האימות (Verification) לפיו רק הנחות שניתנות לאימות דרך תצפית ישירה או הוכחה לוגית הן בעלות משמעות)

באוטיזם ישנם שני קטבים של הספקטרום האוטיסטי. מצד אחד תיאור המאפיינים האוטיסטיים של קאנר³ (Leo Kanner) ובקצה השני התיאור של הנס אספרגר⁴ (Hans Asperger) אודות אוטיסטים בתפקוד גבוה. ההקשר הזה הוא די מסתורי. ההדים שלו. זה מאוד אירוני ודי מוזר בשל העובדה שקאנר פרסם את ממצאיו ב-1943 בעוד שאספרגר החל את פרסומו ב-1941, שנתיים קודם, כאשר מאמרו הגדול פורסם ב-1943 וככל הנראה לא היה כל קשר בין שניהם.

קאנר היה יליד גליציה, אז פרובינציה של האימפריה האוסטרו-הונגרית. הוא למד פסיכיאטריה בברלין לפני שהיגר לארצות הברית בתחילת שנות ה-30. לפני שהיטלר עלה לשלטון. כשהוא הגיע לארצות הברית הוא היה אחד מראשוני הפסיכיאטרים לילדים ובבית החולים האוניברסיטאי ג'ון הופקינס בבולטימור הוא ייסד את יחידת הפסיכיאטריה לילדים הראשונה מסוגה בארצו. הייתה לו קליניטורה עשירה בבית החולים שבו עבד ובין המטופלים שלו הוא בודד ילדים שהציגו תמונה קלינית ששונה מהסכיזופרניה של הילדות עם תשוקה לבדידות (Solitude) ולשמירה על הסביבה ללא שינוי, על אותו הדבר (Sameness). מהצד השני, אספרגר עם הקור והנוקשות - הוא אמר על עצמו שיש לו תכונות אוטיסטיות-קר, נוקשה, קתולי ימני שמרני. הוא הסכים, לאחר האנשלוס, לבנות תוכנית שבה הוא יבחר מתוך ילדים נכים, נטושים ועניים מכל מיני סוגים, את אלו שיהיו שימושיים למדינה. מוקדם ב-1938 הוא זיהה אוטיסטיים פסיכופתיים. הוא היה הראשון שזיהה את המקרים שיהפכו להיות אוטיסטים בתפקוד גבוה שמגיע להם שידאגו להם ויגנו עליהם עקב הכישרונות הייחודיים שלהם והוא פרסם את המאמר המרכזי שלו ב-1943 במשך 40 שנה פחות או יותר התעלמו ממנו.

המאמר תורגם לאנגלית בפעם הראשונה ב-1981 על ידי יוטה פריט⁵ (Uta Frith) שהתייחסה אליו, לאספרגר, כאביר הנכשלים (Champion of misfits). החוקרת מברקלי, אדית שפר⁶ (Edith Sheffer), בעצמה אם לילד אוטיסט הדגישה את הצד האפל של אספרגר - משתף פעולה בפרויקט הגנטי הנאצי וכך אדית שפר ניהלה מסע תעמולה למען האוטיסטים בתפקוד גבוה כדי שלא יהיו יותר מקושרים עם שמו.

לדוגמה תסתכלו על הרעיון של קרירות, של העדר אמפתיה. אנו רואים מצד אחד שזהו אספרגר בעצמו שבודד את התכונה עבורו בעוד שעבור קאנר אלו ההורים שהיו אמורים להיות עם תכונה זו. איזו מחלוקת.

אנו עדיין, בתוך ההיסטוריה של הפסיכיאטריה, מחפשים את האדם השלישי שיצר את הקישור בין המחקר בווינה ובין המחקר בברלין ואז בארה"ב. קרוב לוודאי שיש לנו מועמדת טובה אך יש להוכיח זאת.

החיבור של שני הקטבים האלו של התיאור של המגוון האוטיסטי לא יכול היה להיות מושג ללא המאמץ של לורנה ווינג⁷ (Lorna Wing), האם של ילד אוטיסטי ופסיכיאטריה אנגליה. היא הראשונה,

³ לאו קאנר (Leo Kanner) - פסיכיאטר אוסטרי-אמריקאי שידוע בעיקר בשל עבודתו הקשורה לאוטיזם הקלאסי. ב-1943 פרסם את המאמר שיהווה ציון דרך בחקר האוטיזם שנקרא "Autistic Disturbances of Affective Contact שמתאר 11 ילדים שהציגו 'תשוקה גדולה לבדידות' (Solitude) ו'התעקשות אוטיסטית אותו הדבר (Sameness)'"

⁴ הנס אספרגר (Hans Asperger) - פסיכיאטר אוסטרי שמוכר בעקבות עבודתו החלוצית בחקר האוטיזם הילדים. הוא המשיג את האבחנה של פסיכופתיה אוטיסטית שגרר ביקורת. ב-2010 עלו חילוקי נוספים לגביו בעקבות האשמות שבזמן השלטון הנאצי הפנה ילדים לקליניקות שבהם ערכו ניסויים והיו אחראים לרצח של ילדים עם מוגבלויות. שמו ניתן לתסמונת אספרגר שהוגדרה בשנות ה-80 על ידי לורה ווינג (Lora Wing)

⁵ אוטה פריט (Uta Frith) - פסיכולוגית התפתחותית גרמניה-אנגלית שעבדה בלונדון והייתה מחלוצי החוקרים של אוטיזם ודיסלקציה. היא כתבה מספר ספרים שבהם טענה כי אוטיזם נוצר עקב מנטלי ולא בעקבות טיפול הורי שגוי.

⁶ אדית שפר (Edith Sheffer) - היסטוריונית ומחברת הספר "Asperger's Children: The Origins of Autism in Nazi Vienna". בספרה היא חושפת שאספרגר לא רק שהיה מעורב במדיניות הגזענית של היטלר אלא גם שותף ברציחתם של ילדים. אספרגר והקולגות שלו חתרו לעצב ילדים אוטיסטיים לכאלו שיוכלו להיות אזרחים פרודקטיביים בעוד שאלו שלא התאימו, ולא נמצאו בעלי תועלת נשלחו לקליניקה הווינאית Spielgrund שבה הושמדו.

⁷ לורנה ווינג (Lorna Wing) - פסיכיאטריה אנגלית שהייתה חלוצה במחקר של הפרעות התפתחותיות בילדות. היא הכניסה את המושג תסמונת אספרגר (Asperger Syndrome) ב-1976 והייתה מעורבת בייסוד של החברה האוטיסטית הארצית (NAS) באנגליה.

בשנות ה-70, שהציעה את הרעיון של ספקטרום ובכך לקשור את שני הקטבים הללו. היא מצאה 34 מקרים בתוך אוכלוסייה של כ-1500 ילדים עם הפרעות פסיכיאטריות שונות. היא מצאה 34 מקרים שדומים לאלו של אספרגר ופיתחה את הרעיון של תסמונת אספרגר (Asperger Syndrome) וגם נתנה לה את השם. ומרגע זה ואילך ההקשר של ההצדקה השתנה לחלוטין.

ב-1982, שנה אחרי שהתפרסם התרגום של המאמר של אספרגר, היא כבר כתבה על הרעיון של ההמשכיות בין קאנר שזיהה את האוטיזם וצורות אחרות שעד אז לא כלל לא היו מזוהות. היא עצמה אמרה מאוחר יותר שבכך שהמציאה את הספקטרום היא פתחה תיבת פנדורה בכך שהיא פיתחה, הרחיבה את התכונות של קאנר כך שיגיעו לתסמונת אספרגר. אך היא לא התחרטה על כך. ב-1983 בשיתוף פעולה עם אליזבת' בוגארט, היא הציגה שלושה מאפיינים שהם השכיחים ביותר בספקטרום של הפרעה האוטיסטית ושמובחנים מהאיפיונים שקאנר בודד. הרעיון של השלשה של לורנה ווינג משולבת כעת בתוך ה-DSM וההגדרה של אוטיזם. במקום להתמקד בשמירה על אותו הדבר (Sameness)⁸ ובידוד (Solitude) היא התייחסה לשלושה מתחמים שונים: הבעיה עם היחסים החברתיים, הבעיה עם התקשורת החברתית והבעיה עם ההתנהגויות החזרתיות והסטראוטיפיות. באמצעות השלישייה הזו היא כללה יותר ויותר סובייקטים בתוך הספקטרום ובמיוחד בנות, שעל פי הגישה של קאנר היו כמעט מוחרגות לחלוטין. בגישה של קאנר רק מקרה אחד מתוך ארבעה או חמישה מקרים היה מיוחס לבנות.

לורנה ווינג בעצמה, שהייתה די מחוברת לקבוצות הפמיניסטיות באנגליה, התייחסה לבעיה של.. בוא נאמר.. הבעיה של שוויון הזכויות של המצב הנשי, ודאגה לכך שיהיה להן את הזכות להיות כלולות בספקטרום האוטיסטי. היא עזרה להבחין, תודות לשלושה, בין ארבע תתי קבוצות שבהן שלוש הבעיות היו פחות או יותר בעלות עוצמה. כך במקום, לדוגמה, להתייחס לבידוד ככזה, אפשר היה לקחת בחשבון את החרדה חברתית לסירוב של קשרים חברתיים. בנוסף, הכנסה של רגישות יתר של החושים במקומו של הסירוב לבידוד אפשרה להגדיל את מספר המקרים. כך גישה זו אפשרה להשיג (Catching up), וזה מינוח שבו משתמשות הפסיכיאטריות הפמיניסטיות, תנאים שווים לבנים ולבנות.

הודות להתפתחות זו אנו מוצאים חיבור מכריע בין פוליטיקה וקליניקה שהוא די רלוונטי בזמנים שלנו. אם ההגדרה המדעית של התנאים לא מאפשרת שוויון של תנאים אז יש לשנות את הקריטריונים על מנת להשיג שוויון גדול יותר. וכך אובייקט קליני חדש מגיח שתואם את האידאליים של הזמנים שלנו והקידום של שוויון התנאים. נרטיבים חדשים, שמקודמים על ידי הסקטורים האלו, מגיחים כשהם הרבה יותר הפכו נשיים (Feminised) באופן התאור וההכללה שלהם. במיוחד עבור האימהות. לדוגמה: אני זוכר עדות של אמא צעירה שפורסה בספר על ההיסטוריה של האוטיזם. האם הצעירה אומרת ש"הקלינאי תקשורת שהיה מגיע באופן שגרתי לביתנו על מנת לעזור לבני האוטיסט היה אומר לי דברים שלא יכולתי להבין. לא הצלחתי לעקוב אחר ההוראות. התבקשתי להשתמש בטון דיבור הבעתי (Expressive tone of voice) או לעשות מחוות גדולות ונלהבות על מנת לעודד את בני. זה לא בא לי באופן טבעי. אז, לאחר שאמרתי זאת לקלינאי תקשורת, הוא ביקש ממני לראות רופא שמיד איבחן אותי בהפרעה על הספקטרום האוטיסטי". והאם, הודות לבנה, מאובחנת כעת עם אוטיזם.

זהו הצד השני של המטבע של תיאורי המקרים של פעם שהדגישו את הקושי של הורה זה או אחר בקבלת הספציפיות של הילד. קושי במתן עזרה לו או לה שיוכלו ללוות אותו או אותה במהלך ההתפתחות שלו או שלה. עכשיו זה הילדים שעוזרים להורים וסביב הנרטיבים האלו אנו רואים קהילות משפחתיות חדשות שתומכות בדטרמיניזם הגנטי של אוטיזם והופכות אותו לנרטיב של שחרור שנע אל עבר ההכרה של תנאים שווים. כשיש לך ילדים אוטיסטיים כאשר אתה אוטיסט, זה נורמאלי. פשוט ישנו סיכוי גדול יותר כשיש לך ילד אוטיסט שההורים הם אוטיסטים, שיש להם מאפיינים אוטיסטיים. זו שאלה של אחוזים כמו שאם אתה אח או אחות של ילד אוטיסט יש לך סיכוי של 1:5 או 1:3 להיות

⁸ התרגום למונח Sameness לקוח מהאתר של אל"ט ומתואר כמאפיין באבחנה של ה-DSM: התעקשות על אותו דבר, היצמדות לא גמישה לרוטינות, או דפוסים רוטיניים של התנהגות מילולית או לא מילולית), כגון מצוקה קיצונית בתגובה לשינויים קטנים, קשיים במעברים, דפוס חשיבה נוקשים, טקסים בפניה לאחר, צורך לקחת את אותו המסלול, או לאכול את אותו סוג אוכל כל יום.

אוטיסט בעצמך. הדבר הטוב ביותר של סוג כזה של נרטיב הוא שבו זמנית זו התפייסות עם המדע, זה מרחיב את הדטרמיניזם הגנטי אבל בצורה משחררת (Liberating). ההרחבה של ההכרות האלו, של הקריטריונים החדשים של הכללה [בספקטרום האוטיסטי] הגיעו לשיא עם הבידוד של מה שנקרא אוטיזם בלתי נראה (Invisible Autism).

קטגוריה זו של אוטיזם בלתי נראה היא חשובה מאוד מכיוון שהיא הורסת את הגישה הכללית של ה-DSM וזאת כיוון שה-DSM מבוסס בדיוק על הגישה הלוגית-אמפירית, הרעיון שכל תופעה יכולה להיות מתוארת ומצומצמת לסימנים וויזואליים שניתנים לתיאור בדיוק וללא כל דו משמעות. כך שהיא ניתנת למסירה ב-100% כמערכת קלינית. זו הייתה השאיפה של ה-DSM. וכעת ההתפתחויות בתוך הקליניקה האוטיסטית הרסו את זה. יש למקם מחדש את הקריטריונים וזה כולל את הרעיון שהאוטיזם מגיע לדרגות שאינן ניתנות לראייה, שהן שם ויכולות לגלות את עצמן רק על ידי גישה סטטיסטית. כך שהשדה של הקליניקה האוטיסטית הוא שדה שמגיע יחד עם דיונים וסתירות שקשורות באופן מכריע לשוויון בתנאים ונכללים בה באופן מוזר.

מוזר, מכיוון שאדית שפר יודעת שהצל של אספרגר ממשיך לרדוף את הספקטרום. היא יודעת שגם אם אנשים לא משתמשים בתווית "אספרגר", התווית האחרת שנותרה שכיחה, של אוטיזם בתפקוד נמוך, בינוני וגבוה, משמרת את הגישה ההיררכית שמזינה את החרדה שמקיפה את השילוב של הילדים בתוך עולם מקצועי שמשתנה במהירות. והיא יודעת שאנו, ואני מצטט אותה, "יוצרים ספקטרום כפול שמשמר את ההבחנה של אספרגר בין אלו שיכולים להיטמע ואלו שלא" ניגוד זה הוא קריטי והוא נמצא בלב של הקושי הנכלל בפרספקטיבה החינוכית שפועלת היטב עבור הצד האספרגרי של הספקטרום, או אלו הנמצאים בתפקוד גבוה, אך פועלת בצורה רעה עבור אלו שהם יותר מוגבלים.

אם כך אלו חלק מהנקודות הבערות שמתדיינים עליהם בתוך השדה האוטיסטי ועלינו לראות כיצד זה ישוחק בשנים הבאות.

ועכשיו לנקודה השנייה שאני רוצה לפתח. נקודה זו מתייחסת לגישה שלנו לקליניקה האוטיסטית בתוך השדה שלנו. בהקדמה לספרו האחרון של ז'אן קלוד מאלול על ההבדל האוטיסטי⁹ ז'אק אלן מילר מדגיש שהרעיון של הספקטרום האוטיסטי הרס לחלוטין את הבהירות שבגישתו של קאנר שכללה את הרעיון של החזרתיות, ההתעקשות על אותו הדבר (Sameness) והבידוד (isolation) ובכיוון ההפוך להתפתחויות של הגישה הפסיכיאטרית לאוטיזם הוא רוצה להישאר עם ההקשר של הגילוי של קאנר והוא מציע מתמה של המבנה האוטיסטי. [הוא מתייחס ל] דחייה של ה-S1 שחוזר בממשי עם ההתנהגויות האלו של חזרתיות נוקשה. מאלול, במקום דחייה, מעדיף את הרעיון של הקפאה/התקרשות (congelation), קיפאון של ה-S1 כי הוא אומר שיש לנו, הודות להתפתחות של הגישה הטיפולית לאוטיזם, עדויות להתפתחות של ילדים שהיו תקועים בהתנהגויות חוזרות ושפיתחו כישרונות, הרחיבו את עולמם ובאופן מסוים פיתחו אפשרויות להלביש את עצמם אל מול האחר המצוי. כלומר, הדיון הזה הוא הזדמנות טובה כדי להסתכל איך ה-S1 מציג את עצמו בתוך הקליניקה האוטיסטית אחרי ההתפתחויות שבאו בעקבות התיאור הראשון של קאנר.

בילדים האוטיסטיים אנו יכולים לראות את היעדרות של המלמול התינוקי (babbling) כשהם מאוד צעירים וזה דבר ששמו לב אליו מתחילת המחקר על אוטיזם עם החזרתיות על מעט מילים שהן מועדפות. הרעיון של היעדר המלמול, היעדרותה של דו משמעות (Equivocation) בין המילים והחזרה של מספר מועט של הגיות נבחרות מציין את קיומו של המסמן הטהור, קוד טהור שעם מעט מאוד אלמנטים יכול לקודד את הכל. והקידוד הזה מלווה בהתענגות אוטו-ארוטית שאינה מרוכזת סביב החליפין עם האחר. המסמן הטהור הזה אינו ממוען. כמו שמאלול (Maleval) מדגיש "במשך החודש הראשון חלק מהילדים האוטיסטיים לא מבטאים קול, בוכים או צורחים כשהם ערים. אחרים נשארים שקטים וכשישנו מלמול הוא בדרך כלל נראה מונוטוני, ללא דחף או הטיה מכוונת. בנוסף, הוא אינו מסתגל לקליטה של האם. יש ילדים שממלמלים כשהם לבד ומפסיקים כשההורה נוכח. אופן זה של ללשון (Lalange), של הגחת הללשון, אינו ממוען אך משאיר עקבות על הגוף, בעלי אפקטים

⁹ Maleval, J.C. (2022). La difference Autistique. PU Vincennes

עליו. אופן זה של אפקטיביות (affectation) משאיר את הרישום של עקבות ההתענגות על פני השטח של הגוף דרך עצם האופן של החזרתיות.

למרות שילדים אוטיסטיים לא מהברים באמצעות הפונקציה של הדיבור, הם אינם חסרי רגישות לערכאה של האות מכיוון שהסובייקטים האוטיסטיים המציגים עיכוב ברכישת השפה המדוברת מסוגלים באותו זמן לכתוב.

ברגר סאלין הילד האוטיסט המפורסם שכתב את זיכרונותיו כותב לילד אוטיסט אחר " אני פשוט רוצה כמוך להשקיע את הכלים האוראליים שלי בשפה אך אני עדיין תועה רחוק משם".

הביטוי הבוטה של סאלין מתייחס לנקודה שלאקאן הדגיש בתחילת הוראתו. האחר והקול אינם מהוברים לחוש מסוים אלא לגוף ככזה. לדוגמא, בסמינר 10 על המועקה לאקאן בדומה לסמינר 1 אומר "ישנם דרכים שונות חוץ מקוליות כדי לקלוט את השפה. השפה אינה הביטוי הקולי, תסתכלו על החרשים". בסמינר 3, על הפסיכזיה, הוא הדגיש זאת "החרש-אילם מסוגל לקלוט את השיח דרך סימנים וויזואליים שניתנים על ידי האצבעות. הייתי מוסיף ואומר שמה שהוא רושם זה בעיקר את הרצף של סימנים אלו. הניגוד שלהם שבלעדיו אין רצף. האם אנו יכולים לומר, שבאופן ברור, הוא רואה את זה?"¹⁰ כמו שבסמינר הראשון, הודות לאוגוסטין הקדוש (Saint Augustine), הוא קטע את הקישור בין החוש של הקול (Sensorium of the voice) לבין שאלת החליפין של הסימנים, כעת הוא קטע אותה עם הראייה. הניגוד, הריק בין שני מסמנים, ההפרדה ככזו, אינה נראית. היא נתפסת מעבר לכל החושים. ייתכן ולאקאן האחרון היה מוסיף שזו החזרתיות, או החזרות (iteration) ככזו שנתפסת ללא החושים וזו הסיבה שלאקאן אומר שהיא רושמת את עצמה על הגוף ככזה. על הגוף ללא העזרה של נתוני החושים.

כל מה שפותח בקליניקה האוטיסטית בנוגע לעיכוב בשפה האוראלית והקלות, לעיתים, של המילה הכתובה. כל מה שמויחס לשפה הנכתבת שמאפשרת גישה לא חברתית לשפה, כפי שאחד המחברים אומר יכול להיות, בוא נאמר, בגישה שלנו, מושווה להיעדר יכולת של גישה לפיענוח של ה-S1 הטהור, המוחלט והבלתי נגיש. כמו שהאות במקומה ניתנת לתיאור לא כשהיא ממוענת באופן מסוים לאדם מסוים בשיח מדומה, אלא ממוענת לאחר ככזה כמו במכתב הגנוב.

אבל עם ההתפתחות של השפה הלא מכוונת הזאת שלא נכנסת במבנה של הדיאלוג, אנו יכולים לראות שהסובייקט האוטיסטי ממציא דרכים על מנת למען את עצמו לאחר שאינו מוסיים. ואנו רואים זאת בהמצאות של דניאל תאמת¹¹ (Daniel Tammet) לדוגמה, שפיתח, דרך להכניס את עצמו סוף סוף לתקשורת הכללית אך החל מההשפעה של הלשון על הגוף. מגיל צעיר הוא אימץ את "שפת המספרים", הוא אומר. אך למספרים יש השפעה מוזרה על הגוף שלו. יש לו תפיסה סינסתזית¹² של כל מספר כך שהם נראים עבורו "כצורות, צבעים, טקסטורה ותנועה. המספר אחד (1) לדוגמא הוא בהיר מאוד כמו מישהו שמכוון פנס ישר לעיני". כל אלמנט-מספר מסתכם בשפה. באמצעות צירוף חסר תקדים זה של צורה ותנועה שיוצר את המספר-אובייקט המורכב הזה לחד משמעית מנקודת המבט המיוחדת. כמו במקרה של המספר אחד (1), המספר מקושר לחדירה של הפנס המכוון לעין. אך כל ההתייחסויות האלה, ההשמה של האחד על אחד של השפה, של המספרים כאמצעי תקשורת לגוף שלו, אפשרה לו, לאחר מכן, לפתח שפה נוספת שאותה כינה "מנטי" (Mänti)¹³. "שפה שאפשרה לי למצוא מילים לבטא את ההתנסות הייחודית שלי. לעיתים כשחשתי רגש בעוצמה גבוהה במיוחד או חוויתי משהו יפה באופן קיצוני, מילה חדשה הייתה נוצרת באופן ספונטני במוחי על מנת לבטא זאת ולא ידעתי מאיפה היא יכלה לבוא. באופן הפוך מצאתי את השפה של חבריי לכתה מאוד מבלבלת צורמת". עבור דניאל תאמת, צורה מקורית זו לשיום פעולות הייתה מאוד יעילה בלהשיג

¹⁰ Lacan, J. (195_) The Seminars of Jaque Lacan: Psychosis.

¹¹ דניאל תאמת (Daniel Tammet) – סופר אנגלי בן 44 שבשנת 2006 הוציא ספר זכרונות על חייו המוקדמים כמי שסובל מתסמונת אספרגר ותסמונת סבאנט (Savant Syndrome). הוא הוציא 3 ספרים שזכו להצלחה ותורגמו 20 שפות. ספרו האחרון קרוי Thinking in Numbers וגם אליו מתייחס אריק לוראן בהרצאתו.

¹² סינסתזיה – מטפורה המבוססת על שילוב בין רשמי חושים שונים, כגון: קול מתוק. או עירוב חושים, גירוי של חוש אחד המעורר תחושה בחוש אחר

¹³ מנטי (Mänti) – שפה שהובנתה על ידי דניאל תאמת. המילה מדיעה מהמילה הפינית "עץ אורן". שפת המנטי משתמשת בדקדוק ומילים השייכים לשפה הפינית.

עזרה לרגשות האוטיסטיים שלו, לשיים רגשות. אבל זה היה צריך להיות תיוג לא רצוני שנעשה על ידי המכונה הבסיסית שנמצאת בתוכנו, השפה, שאנו לא יודעים מאיפה היא באה. ולבסוף, בעקבות ההמצאות שלו, דניאל תאמת הצליח למצוא דרך לבטא את עצמו בשפה השגורה אבל בצורה פואטית שעבורו מאפשרת לו לבטא באופן מדויק את מה שהוא מרגיש. במובן זה, דניאל תאמת שם לב שהוא כבר לא צריך את שפת המספרים או את השפת המנטי שהוא המציא, עכשיו שהוא הפך להיות סופר שגיבש את השפה שלו בספריו. כך, בדוגמא הזאת, רחוקה מלהיות חסם אוטיסטי לתקשורת, השפה הפרטית באוטיזם יכולה לתפקד כקצה מעברי עד שהיא מאבדת את הספציפיות שלה. דניאל תאמת יכול להשתמש כעת בשפת המספרים הפרטית שלו לשימוש הציבור ולהפיק קריאה מקורית, לדוגמא, של תפקיד המספרים אצל שייקספיר, כשהוא מזהה בתוך שפה השגורה את העקבות של שפת המספרים.

אסיים כעת בנוגע לנקודה השנייה. אני חושב שהרעיון של זיהוי המבנה של אוטיזם דרך הדחייה של ה-S1 והחזרתיות שהיא מעוררת, מאפשרת לנו הכרה (recognition) באמירה (enunciation) בסובייקט האוטיסטי. כמו דניאל תאמת שבסוף אין לו את הרעיון שהוא נרפא מאוטיזם, אלא הוא חושב שהוא כותב כ-סובייקט אוטיסטי אבל בדרכו שלו. והוא מצא משהו כמו האמירה (enunciation) שלו שהוא יכול לזהות. אך בדרכו זו עלינו להפריד את פעולת האמירה (enunciation) מהרעיון המוכר של הסובייקט האומר (Subject of enunciation) בשימוש הבלשני של המושג. השימוש של לאקאן באמירה משנה אותו לחלוטין. הוא מתיק את הרעיון של האמירה מכל חיבור שבין האמירה לבין אגו שיכול לתפוס פיקוד על אמירה זאת. האמירה מגלה את עצמה, כולל גם באופן השימוש האוטיסטי של השפה.

אני אסיים בזאת ואני רק יכול להוסיף שנראה בשני המקרים שיוצגו ואני רוצה להודות לשתי המציגות אורית וייס ושרון זווילי את הרעיון של לתת עדות על איך לשני הסובייקטים האלו יש את האמירה של עצמם בתוך הספקטרום האוטיסטי שבו הם ממוקמים.

דין

חמוטל: אוקיי, תודה רבה על העבודה המעמיקה שעשית. יש הערה אחת ושאלה אחת שאותן אקרא. ירון גילת אומר שאותה תופעה שהזכרת מופיעה גם ב-ADHD שההורים מאובחנים רק אחרי הילדים שלהם.

מרקו מאואס: איך ההיפותזה של דחיית ה-S1 מתיישבת עם הדחייה של החור (hole) שאתה מציג בספרך?

אריק לוראן: אני יכול רק להודות לירון גילת על הערתו שאותו דבר מתרחש באזורים נוספים של ההתפתחות הקלינית, זה נכון. ואותו סוג של הכללה מגיע כשהוא מערב את הגישה הסטטיסטית כדי לכלול משפחות בגישה הדיאגנוסטית.

למרקו מאואס הייתי אומר שאת הרעיון של הדחייה של החור או הדחייה של S1 אנו יכולים לתאר כשני פנים של הדחייה. זה תלוי ברעיון שישנה דו משמעות (Equivocation) בין האפס (0) לאחד (1). כמו שמילר הצביע בקורס שלו ובספריו על ה-S1 ככזה. ישנו את האחד שמחוסל בכדי ליצור את החור (hole), הריק (Void) או את האפס (0), והאפס (0) הזה יקרא אחד (1). אבל הדו משמעות (Equivocation) הזו מאפשרת, אני חושב, את הרעיון שהדחייה יכולה להיות קשורה או לרמה של ה-S1 או לרמה של הריק.

חמוטל: קרינה טננבאום שואלת. מה אתה חושב על הרעיון של מאלוול של הקיפאון של ה-S1 והאפשרות של יצירה.

קרינה טננבאום: אם הבנתי נכון אתה דיברת על הרעיון של מלוואל של הקיפאון של ה-S1 והשאלה שלי היא מה אתה חושב על המושג הזה ועל האפשרות של יצירה בסובייקטים אוטיסטיים.

אריק לוראן: הרעיון, אני חושב שכדאי שתשאלו את מאלוול לגבי הרעיון שלו. אבל אני חושב שברמה של ה-S1 זה לא שימושי כי אני חושב שההתנגדות שמילר הביע עומדת בעינה, אין תהליך חי ברמה

של המסמן. כדי שמשוהו יקפא או יפשיר זה ברמה של החיים (Living) ככזה. אבל ברמה של המסמן אני חושב שהשרשראות לא נעשות ברמה של המסמן אלא הם נעשות ברמה של האובייקטים בעלי העניין על ידי הסובייקט האוטוסיטיים שמגלמים את ההתענגות, את עקבות ההתענגות של הסובייקט. ולכן אני חושב שנקודת המבט של מילר על ה S1 וההתנגדות לפיה המסמנים אינם יוצרים שרשרת בסובייקט האוטוסיטי אינם מונעים את העובדה שנוצרות שרשראות וזה רעיון שפיתחתי. הרעיון של קצוות, ספים שנמשכים (drawn) על ידי הסובייקט האוטוסיטי ושיוצרים שרשראות שכוללות אובייקטים ככאלו. שהם אינם מובנים כשרשראות של מסמנים אלא כקצוות, ספים שמצינות את הדיפוזיה של עקבות ההתענגות באובייקטים שבו זמנית יוצרים קצה בין הסובייקט והעולם, אולם קצה זה מובחן מדימוי הגוף. זהו אינו דימוי, זה גבול או הרעיון של גבול נקשר לפנים (Innenwelt) ולחוץ (Umwelt) ולכן זה לא גבול זה סף/קצה. קצה טופולוגי וזה המקום (Locus) שבו נמצאת היצירה ומנקודת המבט שלי. ההמצאה של סובייקטים כמו דניאל תאמת, המצאה של שפה פרטית היא דרך ליצור שרשראות שהן אינן ברמה של מסמנים אבל בדיוק בשל העובדה שהם צריכים ליצור את עצמם קודם עם שפת המספרים, שיש לה אפקט ישיר על הגוף של הסובייקט ואז לשפה שהוא ממציא שמתייחסת לרגשות שהוא מרגיש, משיים אותם ממקום שהוא לא יודע מאיפה באות המילים האלו. הוא לא אומר אני ממציא אותם. הוא אומר אני לא יודע מאיפה הן באות. וזה מכריע/חינוי. ובדיוק המקור הלא מזוהה הזה, שהוא אינו של האגו, של שיום, מאפשר בו זמנית לדחייה ולהמצאה, ויצירתיות. שתי הגישות האלו אינן מובחנות ובאותו זמן אנו יכולים לדבר על הומוולוגיה מסוימת עם העובדה שלסובייקט הפסיכוטי יש דחייה של שם האב, שמאפשרת את ההבניה של מערכות דלזיונליות שהן ברות מסירה לכל אחד באופן מושלם. העולם שלנו עשוי ממערכות דלזיונליות. אנו חיים בהבניות דלזיונליות שממוצאות על ידי סובייקטים פסיכוטיים כולל שוויון התנאים שהומצא על ידי רוסו שהיה פרנואיד מושלם ושהייתה לו רגישות גבוהה לאי השוויון בין סובייקטים. והוא מסר את זה לעולם. באותה מידה שאנו מכירים ביצירתיות בתוך הפסיכוזא עלינו להכיר ביצירתיות בתוך העולם האוטוסיטי אך בצורה אחרת.

תומלל ותורגם על ידי: גדעון בקר

קריאה נוספת: דנה תור